

Skončily oslavy sborových pětapadesátin a zůstalo několik málo dnů k dokončení všeho, co umožní dětskému sboru, aby se na pár dní vzdálil z rodného města. Párem dnů rozumíme dvanáctidenní koncertní cestu, jejíž posloupnost předkládám: Nejprve si zajedeme do Ostravy a spolu s dalšími čtyřmi sbory strávíme odpoledne ve zkušebně Janáčkovy filharmonie, abychom dokončili nastudování téměř hodinové skladby britského skladatele Carla Jenkinse Mass for Peace. V následujících dnech dojde ke dvojímu provedení této mše v rámci oslav padesátého výročí založení hostitelského sboru Ondrášek z Nového Jičína. Po čtyřech dnech se zvolna přesuneme do Mnichova. Dvakrát se vyspínáme, mezitím koncert. Pak hned do Locarna za kamarády z Coro Calicantus. Poměrně šedivý výčet se pokusím naplnit barvitými dojmy a s vámi se o ně podělit.

DEN PRVNÍ, pátek 5.5.17 – Hradec nad Moravicí, Ostrava, Nový Jičín, camp U Kateřiny

Pokud sledujete naše zájezdová zpravodajství, patrně s útrpným úsměvem v tuto chvíli očekáváte stesky na hromady zavazadel, které autobus musí pojmout, a oslavné výtrsky o kulinářském blahobytu, jímž nás na cestu vybaví naši bližní. Nic takového nebude, přesněji nikoliv hned na počátku našich potulných dní. V pátek ráno totiž usedáme způsobilně v komínové zkušebně a Helenka pozvolna rozpouští důsledky nedávného spánku na hlasívkách našich dětí. Autobus, již včera, za pomoci desítek ochotných tlapek i tlap, naplněn po okraj, vyčkává ve startovací pozici domovského přístavu. Děti provádějí sérii cviků, jimiž postupně uvolní zatuhlé zpívací tkáně, a pozvolna uvádějí hlasivky do provozního stavu, tedy tak, aby je vše, co dnes odpoledne proběhne, neponičilo, nýbrž k dalšímu rozvoji přivádělo. Procedura ukončena po třiceti minutách, poté rozdány příslušné listinné materiály (kupříkladu dvacetistránkový průvodce s obsahem zájezdových dní, opatřený texty i fotografiemi) a zaveleno k nalodění.

Před devátou odstartováno výrazně jiným směrem než obvykle. Míříme totiž nejprve do Ostravy, a protože čas je náš přítel, zastavíme po dvou hodinách jízdy před zámek Hradec nad Moravicí. Dopřejeme si dobrou půlhodinku procházky zámeckým parkem, obdivujeme vstupní část Červeného zámku, obejdeme Bílý zámek a za ním spatříme Bílou věž, to vše zahaleno nostalgickým oparem jarního dne, který ještě nemá jasno, zda se vydá cestou sluneční záře či pošmourného oblačna. Rozsáhlý park dává jen tušit, kam až by bylo možno zajít, a pohledy do obou údolí po stranách strmého ostrohu, na němž zámek vystavěn, vzbuzují nejasnou obavu v okolí žaludku, zda zídka, jež nám zapovídá vyklonit se nad zející sráz, je dostatečně soudržná.

Ochotná paní vybízí ke zhlédnutí unikátní expozice erbovních bestií ve sklepení Bílé věže a naše malé krásky se ujímají oživení lákacího plakátu. Fotíme tedy erbovní bestie ještě před vstupem, neboť kdo ví, zda dole bude dost světla či benevolence k zachycení skutečných originálů.

Krátce před polednem zůstává červené zdivo vstupní brány za zádi autobusu a zanedlouho se již před námi objevují první stavby okrajové části Ostravy – Poruby. Brzy pak zastavujeme před pochmurným průčelím někdejšího Domu kultury VŽKG, dnešního Domu kultury města Ostravy, kde jsme za časů dávno minulých absolvovali nejedno kolo krajských pěveckých soutěží i jiné sborové produkce. Dnes však nevcházíme hlavním vchodem. Objekt je sídlem symfonického orchestru Janáčkovy filharmonie Ostrava, který má svá vlastní vrátka z boku od parku. Ve vchodu se slévají proudy jednotlivých sborů a schodiště nás přivádí do patra, kde končíme v nikterak malém sále. Přesto však tři stovky pěvců prostor zcela zaplní a už vůbec není jisté, jak se tam vejde orchestr. Sál neobsahuje žádná sedací zařízení, vypadá to tedy na celé odpoledne vestoje. Proto, milá děťátka, hodem sednout na zem a šetřit síly.

Bylo to jinak. Sálek byl pouze shromažďovací a odkládací, za chvíli již přecházíme do mnohem většího prostoru, kde se tyčí les notových pultů, na podestě v pozadí trůní baterie bicích nástrojů, před nimi se leskne mosaz trub i trubek čekajících na oživení. Filharmonici se pomalu scházejí, sboristé zaujímají místa po stranách zkušebny, nahoře na galerii se připravují mužové v počtu dosud nevídaném. Před orchestrem usedá drobná paní, sólistka Eva Dřízgová, u dirigentského pultu Jakub Klecker. Unikátní situace pro naše děti. Ačkoli orchestrální zkušebna je skutečně rozlehlá, místa pro pěvce není mnoho, proto jednotlivé skupinky dětí prosakují až mezi hráče a ocitají se tak přímo v kotli vroucí muziky, která poutá pozornost tu zprava či zleva, za chvíli přímo za nimi, podle toho, jak jednotlivé nástroje nastupují. Úplně jiný dojem než z hudby, která při poslechu plyne z obvyklé dvojice reproduktorů.

Zkouška běží bez nejmenšího zadrhnutí. Jednotlivé hlasy sboru nastupují bezpečně a suverénně, jenom nemnohé detaily vyžadují zastavení a krátký požadavek, jenž ihned dochází naplnění. Obavy, že mužové nebudou dostatečně zastoupeni, se ukázaly jako liché. Chlapů je plná galerie a jejich sytá znělost se skvěle doplňuje se svěží svítivostí dívčích hlasů. Kterýsi z kolegů utrousí štiplavou poznámku, že sbory sice přijely skvěle připraveny, ale orchestr dostal poprvé noty na pult teprve dnes dopoledne a je to znát. Jenže to je právě rozdíl mezi profesionály a amatéry. My skladbu nacvičujeme již více než dva roky, kdežto orchestr ji projde jednou v nástrojových sekcích, jednou společně, pak se sbory, poté již bez pěvců dopiluje, co ještě třeba, aby v neděli předvedl dokonalý výkon. Tak to je a tak to má být. Mě osobně těší, že sbory nezůstaly nic dlužny a budoucí posluchače nezajímá z těchto úvah zhola nic. Přijdou na koncert a chtějí mít z hudby potěšení. Jakými cestami se k tomu došlo, je zcela vedlejší. Ostatně hráči dávají dětem najevo svá uznání a i jinak projevují přízeň. Když se o přestávce ve vydýchaném vzduchu podlomí kolena náhle zblednuvší zpěvulce, do minuty máme místo na gauči v jedné ze šaten, sklenici studené vody a ještě přiběhne paní se třemi tabletami hroznového cukru, že to pomůže. Brzy je vše v pořádku, děťátko usazeno u otevřeného balkonu, odkud vane svěží vzduch, a zkouška nerušeně běží dál. Z plánovaných čtyř hodin stačily dvě a kousek, dirigent je spokojen a děti si pochvalují, že se konečně našel někdo, kdo dokáže pohlídat nejen nástupy orchestru, ale i sboru. Není divu, Jakub Klecker je nejen orchestrálním dirigentem. Dlouhá léta vede i brněnskou Kantilénu, tudíž ví, co sboru třeba.

Chvilka čekání, nějaké poskakování v parku, děti rozhodně nejsou zvyklé pěstovat si dlouhou chvíli. Vždycky se brzy rozběhne nějaká hra, tanec, či někdo přijde s něčím novým, čeho se ostatní okamžitě chopí. Po chvíli nápad, že nebude od věci podělit děti do rodin už tady, je zde klid, čas i dost místa. Po příjezdu do Nového Jičína už jen lapnout kufr, vyhledat známou tvář a nazdar. Tak se taky stalo, jenom s tím vylepšením, že na cestu z parku k autobusu nás doprovodil vydatný lijavec, což nikomu neubralo na náladě povznesené odpolední zkouškou.

Po příjezdu do Nového Jičína se děti se svými hostiteli brzy vytratily a nám bylo putovati do rekreační osady U Kateřiny, odkud pěkný výhled přímo na Trúbu, tyčící se nad malebným městečkem Štramberk. Zde shromážděny další hostující sbory, tedy dačický Kvítek, Medvíďata z Českého Krumlova a Chlapi ze Sušice, jakož i veškeré dospělstvo těchto ansámblů. Také naše děti měly obývat zdejší chatky, aby všechny sbory byly pěkně pospolu a mohly se družít. Po zralé úvaze jsme požádali o družení v ondráškovských familiích, majíce obavu z chladného počasí v tomto období. Neboť není problém děti v prvních třech dnech zchládit a pak vrátit rodičům. Problém nastává, pokračujete-li v cestě, a děti, které namísto lahodných pěveckých hlasů disponují pouze tuberózním chropotem, mají před sebou další čtyři koncerty. Ubytovali jsme se a po hodince pobytu jsme si my, šumperští dospělí, srdečně potřásali rukama, blahopřejíce si vzájemně k tomuto dobrému nápadu, neboť chladno bylo

skutečně příkladné, a pomyslení na děťátka, deponovaná ve vytápěných novojičínských domácnostech, navozovalo hřejivý pocit bezpečí a blahobytu.

DEN DRUHÝ, sobota 6.5.17 – mrazivé ráno a první koncert

Sbormistr Sušického dětského sboru, náš kolega a přítel Josef Baierl, mezinárodně známý pod uměleckým pseudonymem Pepča, nadějně vykráčel před svou chatku, aby ve slunečném ránu usedl na lavičku a dlouze se kochal pohledem na malebné panoráma městečka Štramberk, korunované pověstnou věží. Ačkoli venkovní teplota nejméně o stupeň převyšovala teplotu uvnitř dřevěného domečku, neubránil se zimomřivému zachvění při pohledu na mlžnou stěnu deroucí se drátěným plotem do areálu pohostinné osady. Po Trúbě ani památky, avšak mírně tekutý vzduch bystřil mysl a vybízel k aktivitám. Podobně se vedlo ostatním, proto korporátně zamířeno do jídelny, kde ke snídani servírovány tři usměvavé koblížky s hrnkem čaje. Strávníci zasvěceně prohlížejí oblíbené pečivo, hledajíce otvor, kudy vpravena marmeláda, neboť právě zde nutno zahájit konzumaci. To zpravidla netuší zahraniční turisté, kteří k veliké potěše personálu vybraných hotelů zakusují koblihy bez rozmyslu a pak se nestačí divit ovocným čůrkům na svých značkových outfitech.

Lezávé studeno nás brzy vyhnalo z osady. Vydali jsme se tedy do města Nového Jičína a část dopoledne, která ještě zbývala do oběda, strávili v městském informačním centru. Zde totiž bylo možno zakoupit výbornou kávu, dopřát si kvalitních čajů nebo si život osladit dortíkem. Naše děti dosud užívaly rodinného tepla a dobře činily, protože odpoledne trávíme v dosud mrazivém interiéru farního kostela Nanebevstoupení Panny Marie, kde o páte koncert, kdežto pár hodin předtím řada rozličných zkoušek. Je nám dopřáno privilegia užívat k převlékání i vyčkávání zkušebnu Ondrášku, neboť podobně jako v Šumperku i zde je všude blízko a přesuny možno uskutečňovat v řádu jednotek minut. Proto nás začátek koncertu zastihne ne zcela promrzlé a tedy v dobrém rozpoložení.

Jakmile zažehnuto padesát svéc seskupených do tvaru srdce, zahajuje domácí sbor koncert. Zpívá nahoře u varhan a zpívá úžasně krásně. Chránovou lodí se snášejí zlatavé hlasy a ladí přítomné posluchače do slavnostního rozpoložení. Štafetu přebírá dačický Kvítek, jež nedávno potkala dramatická změna ve vedení sboru. Nevelká skupina dívek krásnými volnými hlasy zazpívá Truvéřskou mši Petra Ebena, již kolegiálně doprovodí na zobcové flétny naše dvě zpěvulky. Výrazným kontrastem k těmto křehkým hlasům přichází mužský komorní sbor Chlapi ze Sušice. Poté do programu energicky vstupují Medvíďata z Českého Krumlova. Chtělo by se podrobněji věnovat všem krásným vystoupením, leč připozdívá se a čtenářstvo očekává další textovou nadílku. Pojdme tedy k našim mišánkům. Mišánkové jsou posledním sborem tohoto koncertu a ve chvíli, kdy se dávají do pohybu, aby zaujali pěveckou pozici, už je nožičky příliš nenesou. Již více než hodinu sedí vzadu v lavicích, naslouchají vystoupením ostatních sborů a přitom odspodu pozvolna tuhnou. Teplota v prochladém kostele se dosud od nuly příliš nevzdálila a děti, ač patřičně oblečené a sborové stěvíčky aplikující až těsně před nástupem, vedrem skutečně netrpí. Přesto se ctí zvládají dvě náročné polyfonie, poté, rozestoupeny v elipse podél chránové lodi, již zcela ve své kůži pějí Boleslavského Když jsi v štěstí a vystoupení končí bravurním provedením Hanušova Magnificat. Kostel bez dechu naslouchá a poté odměňuje bouřlivým aplausem. Setkání završí vystoupení všech sborů provedením pěťice společných skladeb. Krásný koncert, strhující výbornými výkony sborů a uchvacující podmanivou atmosférou.

Den se schyluje k večeru a unavení sboristé táhnou ke Středisku volného času Fokus, aby společně pojedli, užili tanečních rytmů, ale především – proto jsme přece všichni tady – řádně pogratulovali jubilantovi, Ondrášku letos padesátiletému. Děje se tak mnoha důmyslnými způsoby a nadšení obdarovaných i gratulantů prostě nezná mezí. Čas však

neúprosně plyne a obezřetnost velí v nejlepším přestat. Protože zítra bude hned a zítřek je dnem koncertu z rodu velikých.

DEN TŘETÍ, neděle 7.5.17 – opravdu veliký kostel

Pomiňme další sychravé ráno i jeho žertovné konotace a pokročme k hodině desáté. Šumperské dospělstvo se nachází v útulné ondráškovské zkušebně, kde vyvíjena drobná mravenčí aktivita v oborech cestopisných, manažerských i přípravně interpretačních. Poté v pravý čas do jídelny k dalšímu chutnému obědu. Sotva hotovo, děti se již scházejí a zanedlouho se autobus dává do pohybu. Míříme do Ostravy, kde v Mariánských Horách, v kostele Panny Marie Královny, probíhají poslední technické přípravy slavnostního koncertu, jenž v sobě slučuje mnohé. Jest on součástí Svatováclavského hudebního festivalu, pod pořadatelstvím Janáčkovy filharmonie Ostrava ve spolupráci se Sdružením přátel sboru Ondrášek, věnován padesátému výročí založení tohoto skvělého tělesa a současně připomínkou času, kdy skončila druhá světová válka. Trvalo dlouho, než nalezen objekt, kde by provedení Jenkinsovy mše bylo jednak vůbec možné, jednak krásné, jednak důstojné. Kostel Panny Marie Královny v Mariánských Horách takovým místem bezesporu je. Třetí největší kostel Moravskoslezského kraje postavený v letech 1905 – 1908 pojme přes tři tisícovky lidí. Ovšem lidí nejen sedících, ale také značně ve všech koutcích namačkaných. Pořadatelé zvolili jistý posluchačský komfort a dali k dispozici vstupenky v počtu, který umožnil všem usednout. Odhadem tak pět set. V presbyteriu vyrostla stupňovitá konstrukce umožňující necelým třem stovkám zpěváků vidět (na dirigenta) a být viděni (svými posluchači). Prostor před nimi vyplní orchestr. Střízlivým odhadem tři sta padesát účinkujících.

Takové množství lidí potřebuje nejen znalost hudební, ale na počátku především znalost prostorovou. Jsou tedy nejprve jeden po druhém uváděny sbory na svá místa a poté nabádány, aby si své postavení zapamatovaly. Načež vysvětleno, kterak si počínati, aby jedněmi úzkými dveřmi sakristie čtyřmi proudy celý houf v co nejkratším čase zaujal pozici. Paní, co tomu velí, míní, že poté, co všichni poznají své místo, bude vhodné celý nástup aspoň dvakrát vyzkoušet. Nato kolega Zajíček, sbormistr Ondrášku, poněkud nedůtklivě oduší: „Nic nebudem zkoušet. Přeci nejsou blbí.“

Přichází čas zkoušky, sbor je již rozezpíván a muzikanti zauímají svá místa. Opět jedeme celou hodinovou skladbu od začátku do konce s korekcemi zvuku, který se v chrámové prostoře rozléhá a vychází úplně jinak než v pátek ve zkušebně filharmonie. Basy a bicí nástroje překrývají vše ostatní a zdá se, že věc nemá řešení. Spokojeni jsou pouze zvukaři, jejichž mikrofony si vybírají pouze to, co je třeba, a hlučnou akustikou se nedají příliš rušit. Znalci uklidňují, že se vše zlepší, až posluchači prostor zaplní.

Krátce před čtvrtou přípravy končí a je zde hodina k regeneraci sil, převleku i zkrášlování. Zhrdeme přiděleným, čerstvými nátěry páchnoucím kumbálem fakulty umění a hodinku trávíme v pohodlných sedadlech našeho pojízdného domečku, jenž, zaparkován před kostelem, poutá pozornost veřejnosti zbrusu novým potiskem „Motýli Šumperk“ s obrázkem šumperských domečků a sborovým logem. Po hodině se dle pokynů nejvyššího velení pestrý dav rozličných sborových oblečení řadí u již zmíněných úzkých dveří a úderem sjednané minuty jest stavidlo vytaženo. Tak fakt nejsou blbí. Úzkými dveřmi prosáknou dovnitř, tam se rozdělí do čtyř pramenů a během necelých pěti minut zaplní stupně bez váhání, bloudění či dodatečného přeskupování. Orchestr na svých místech. Slovo před koncertem za pořadatele drží Igor Františák, poté se mikrofonu ujímá biskup František Lobkowicz a my můžeme poslouchat vlídnou promluvu mířící k dětem i posluchačům, velmi

vzdálenou tónu obvyklých oficiálních řečených. Atmosféra je vyladěna, do posledního místa zaplněný kostel vyzařuje dychtivé očekávání, sólistka s dirigentem přicházejí, začíná se.

A teď, babo, rad! Jak popisovat nepopsatelné? Skladba úžasné síly, mrazivé konotace jejího obsahu i okolností vzniku, fascinující prostor, jedním slovem skvělý třísethlavý sbor, monumentalita i líbeznost symfonického orchestru. Jak s tím naložit, čemu podlehnout? Takže nožky pěkně na zem a rozložíme si to. Něco nafotit, něco natočit a vybrat si místa, kde nefotit, netočít, jen si dopřát posvátného, ničím nerušeného mrazení v zádech.

Ano, v obrovské prostoře orchestr občas překryl sbor, ano, detaily se místy přičiněním dlouhé akustiky slévaly v beztvary zvuk a nejedno cvičené ucho si mohlo postesknout, že ideální akustické prostředí by umožnilo více. Jenže sežeňte mi pro takový ansámbl ideální akustické prostředí. Buďme pokorní a spokojme se stovkami dojatých, vestoje aplaudujících posluchačů, pochvalnými větičkami filharmoniků, kteří jistě nemají nouzi o chvíle plně vrcholných muzikantských zážitků, a lze zde tedy předpokládat určitou emoční odolnost. Především však nadšením vyčerpaných dětí, které nejen uzpívaly, ale, což je obtížnější, ustály ten více než hodinový nářez, jenž teď bude pozvolna vyzávat v celoživotní krásný pocit společně zažité vzácné chvíle.

A tak opět na zem, převléct, posbírat svršky, přitulit se k rodinným příslušníkům a známým, kteří si nás v hojném počtu přijeli poslechnout, nalodit se a tradá zpět do přechodného domova nechat to všechno doznít a nabrat síly na další den.

DEN ČTVRTÝ, pondělí 8.5.17 – den v divadle

Je zde třetí chladivé ráno, v němž se u táborové jídelny scházejí stvoření ve tváři dosud trochu pomačkaná, aby prostřednictvím potravy nabrala dostatek energie nezbytné alespoň k základnímu zkrášlování zevnějšku. Vnitřní krása pěveckých bytostí jest ovšem trvalá a nezpochybnitelná. Podobně jako v předchozích dnech unikáme zdejšímu chladu brzkým odjezdem do města a nacházejíce káfirnu informačního centra uzavřenou, zaujímáme záložní postavení v restauraci hotelu Praha. Kofeinová vzpruha umožní další intelektuální erupce, proto zanedlouho opět přecházíme zpět do centra městských informací, kde navzdory nefunkční káfirně obsazujeme vyhřátý útulek, patrně zřízený pro podobné situace. Aby bylo jasno, stálá péče Ondrášku i dnes nabízí zázemí ve svých prostorách. Víme však dobře, kolika kratochvilnými způsoby tráví celý tým tyto hektické dny, proto se úmyslně držíme stranou ve snaze nezdržovat. Zmíněné intelektuální erupce pak nastávají právě zde, ve vyhřátém útulku, neboť třeba dohonit cestopisné zpoždění a následné zpracování dat i jejich přesun do kyberprostoru.

Když udeří hodina H, jest Beskydské divadlo v Novém Jičíně obklopeno šňůrkami mravenečků vlekoucích své koncertní propriety i sborové kufry, neboť pobyt zde končí s dozněním posledních tónů dnešního koncertu. Budova jako houba nasála včerejší interpretační počty a jest přetřásati přesně opačné obavy, než bylo přetřásati včera. Co udělat s divadelní akustikou, jež každý tón až ke kosti vysuší a nepřipustí žádné zvukové nazdobení. Jak nazvučit sbor, aby jej z hlubin jeviště přes orchestr vůbec bylo slyšet. Čím předejít hromadným pádům pěvců sužovaných vedrem a nedostatkem kyslíku jevištního prostoru. Všechny oříšky jsou v rámci možností úspěšně rozlousknuty a pěvci zaujímají místo. Zkouška dnes běží velmi svižně, dirigent vybírá pouze místa, kde si zvukaři musí ověřit, zda jejich úvaha byla správná.

Čas mezi zkouškou a koncertem se krátí na pár minut a tak jako včera jsou symfonikové i pěvci v přesném čase začátku koncertu vpuštění do arény. Jen krátká promluva na začátek a poté již první tóny Jenkinsovy Mass for Peace rozechvívají prostor vyprodaného sálu Beskydského divadla. Dnes, díky onačejším tepelným poměrům jsou provozní rizika větší,

proto s Ivou a Helenkou zůstáváme v prostoru jeviště a provedení sledujeme v těsném dotyku s pulzujícím ansámblem. Neslyšíme sice celkovou zvukovou podobu skladby, ale z největší blízkosti můžeme sledovat jednotlivé hlasové sekce a být téměř součástí absolutního nasazení malých i velkých pěvců, vnímat jejich soustředění ve chvíli, kdy partitura nabízí pár taktů pauz, a obdivovat mechanismus pěvecké připravenosti v okamžiku, kdy pauzy končí a hlasová skupina znovu vpadá do plynoucího souzvuku. Kousek po kousku se odvíjí pletivo rozsáhlé skladby, expresivní místa střídají meditativní pasáže, proces běží a není šance cokoliv vracet, zastavovat, opravovat. Hudební stroj nezadržitelně uhání vpřed a vedle přesné mechaniky generuje to, co žádný jiný stroj nedokáže: pochopení díla, cit, emoce, atmosféru.

Kolečka stroje se točí v nejvyšších obrátkách, sahají hluboko do hlubin organismu, aby našla veškerou energii potřebnou k technickému nastavení i výrazu skladby. Je přímo hmatatelné jak mračna energie vyrážejí vstříc posluchačům a jak dětské tváře přes veškerou spontaneitu a nadšení pozvolna ovládá únava a vyčerpání. V těchto chvílích hrozí nevolnost, vyčerpání i ztráta vědomí, protože nejen vrcholoví sportovci, ale i pěvci dokáží svým nasazením přivést organismus na samou hranici jeho možností. Naše rychlá rota tudíž soustavně pátrá očima po příznacích nevolnosti, připravena zasáhnout, podepřít, vyprostit, odvést do bezpečí a napravit, jakmile mozek zachytí varovný signál: náhlá bledost, zavravorání, dlouhé přivírání očí, hlavička náhle se ponoří do houštiny okolostojících či rozvlněné části sboru ve snaze zabránit pádu do poslední chvíle pracující bledulky. Pěvci sami ovšem vládou bohatou praxí jak nehodám tohoto druhu předcházet, zasahovat, pomáhat.

Sborové řady postupně opustilo asi pět dětí, tentokrát bez účasti našich modrobílých. Někomu stačilo k pokřivení pár doušků vody a čerstvého vzduchu, jiné si muselo dopřát chvilky inhalace vlastního vydechnutého vzduchu z plastového sáčku, protože intenzivní dechová příprava přivedla do organismu příliš mnoho kyslíku.

Skladba dospěla do finále, nejprve strhující téma vygradované do závěrečné hudební extáze, pak náhlý zlom a sborové dopovězení bez účasti orchestru, které jakoby celé drama uzavřelo tichou modlitbou. Gejíry potlesku, poděkování, květiny. A dnes, kdy nejsme ve vznešené prostoře chrámu, také přídavek, známá sborová pasáž z Prodané nevěsty. Proč bychom se také netěšili, že ano.

Je krátce před půl pátou. Ještě chvilka k přípitku interpretů s pořadateli, poslední záběry televizního štábu, loučení s kolegy a hostiteli. Děti, jako vždy přesné a rychlé, již všechno sbalily, poskládaly a uložily před další cestou. Teď poskakují u autobusu, povídají si s hostiteli a po chvíli, rozloučivše se s rodinami, novými i dřívějšími kamarády, zapadají do svých sedadel. Končí čtvrtý den, třetina zájezdu. Před námi Slavkov, kde, poněkud přiblížení k jižní hranici republiky, povečeříme oblíbený řízek, utrousíme pár nezbytných informací a upadneme do bezvědomí.

DEN PÁTÝ, úterý 9.5.17 – oblačno, zataženo, déšť a psovská zima

Probouzím se s myšlenkami na uplynulé dny a kladu si za vinu, že ve včerejším hektickém finále tak málo poděkováno oslavencům za čtyřdenní pastvu duše. Vrací se chvíle, kdy ondráškovský tým okamžitě řeší věci neřešitelné, jak nic není zatěžko a vše servírováno s ochotou a vlídným úsměvem. A k tomu to úžasné společné muzicírování. Díky Vám všem, milí Ondrášci, malí, velcí, rodičové, přátelé i vy, osoby na špičce ledovce. Díky rodinám za péči o naše děti, které se vracely spokojené, veselé a nenachlazené. Ostatně loučení před odjezdem neklamně napovídalo, že jim spolu bylo dobře.

Moc rádi jsme pobývali s ostatními sborovými dospěláky. Vždycky se na sebe těšíme a vždycky si máme co povídat. Také letos semleli vše možné i nemožné a vzájemně si pošpítali o všech novinkách v oboru. Jsme taková zvláštní banda. Vždy ochotně pomluvíme všechny

nepřítomné (však taky nejkratší sborová anekdota praví: „Sešli se dva sbormistři a nikoho nepomlouvali.“), ale zavolá-li kdos o pomoc, nestává se, že by kolegové nepřispěchali se svou troškou. Neházejme si klacky pod nohy, dost si vzájemně přejeme úspěchy i zajímavé příležitosti a nevzpomínám si, že by se někdo vůči jinému dopustil podrazu. Neznáme se samozřejmě všichni a možná v jiném sbormistrovském okruhu je tomu jinak, ale my, kluci a holky, co spolu mluvíme, se máme rádi a těšíme se na sebe. Kéž nás stále přibývá.

Z myšlenek mě vytrhne ledový průvan táhnoucí průjezdem hotelu Sokolský dům ve Slavkově. Tohle už je opravdu pitomé. Čtyři dny nemravného počasí v Novém Jičíně a teď, když se uchýlíme do jižnějších pater republiky, nahoře ještě přitvrdili. Zataženo, pošmourné temno, drobný ledový déšť a teplota jedenáct stupňů. Ta mimochodem zůstane, ani o fous nezměněna, po celý den, kdy se přesunujeme ze Slavkova do Mnichova. Teď se ovšem ještě nepřesunujeme, hlídáme s Petrem kufrů a batohy našich mladých mužů, kteří odtáhli s Ivou do blízké pekárny nakoupit křupavé rohlíčky, a kousek vedle pořídit padesát jogurtů – moc dobrých Florianů. Hlídáme a čekáme, až se z hotelu vynoří první děti, abychom je postrčili k autobusu, který čeká za rohem na svou porci kufrů a zpěvavých cestovatelů. Hlídáme a čekáme a vůbec nám to v tom mrazu neutíká. Přáli bychom si aspoň malou skupinku dětí, už by to aspoň začalo, ale stejně moc dobře víme, že se jí nedočkáme dříve než dvě minuty před hodinou stanovenou, protože tak jako nepatří k dobrým mravům chodit pozdě, stejně, či snad ještě více, se nepatří šplhounsky poskakovat na místě s nevhodným předstihem. Dopadlo to přesně tak. Dvě minuty před tři čtvrtě na osm první dítko otevírá hotelové dveře a přesně ve tři čtvrtě jimi projde poslední živáček, všichni sami se sebou náramně spokojení. Pánové s jogurty a pečivem právě dorazili, o chvíli později autobus spolylkal živé i neživé, dal se do pohybu, čímž se velmi ulevilo slavkovské dopravní situaci. Ulice, na níž včera nebyl spatřen živáček, se do rána proměnila v dopravní tepnu, a jsouc dostatečně úzká, vnímala autobus jako poloviční špunt. Nu, i tato nesouladnost je již za námi a my uháníme dále k jihu, hodlajíce překročit hranici poblíž malebného města Mikulova. To se podaří ve čtvrt na deset. S nadějí vyhlížíme lepší příští, neboť už té psí zimy máme opravdu dost.

Rakousko známe jako zemi vlídnou a pohostinnou, zemi spořádanou, kde věci mají svůj řád a příroda ustavičně nastavuje vlídnou tvář. No dnes to ale podělali. Zima jak na motorce, kdekoliv člověk vystrčí nos. Když neprší, tak aspoň fučí a viditelnost s bídou za poslední stodolu. A tak jedeme a jedeme, chvílemi si trochu začuráme, jindy slupneme poetickou roládu, kterou pro nás vytvořila babička naší paní ředitelky Petry, a pozvolna se blížíme k místu oběda, jezeru Traunsee. Těšíme se, až spolu s klasikem pochvalně pokýveme hlavou řkouce „to jsou ale panoramata“. Jezero jsme při sjezdu z dálnice skutečně zahlédli, šedozelenou hladinu čeřil studený vítr a na černých úbočích okolních kopců se povalovaly husté bílé mráčky. Jejich větší bratři se rozložili na temenech hor a celý, takřka černobílý výjev vůbec nelákal k procházce po jezerním břehu, jíž jsme dětem chtěli dopřát, než uvaříme. Navzdory neměnným jedenácti stupňům a drobnému dešti se děti s Helenkou a Petrem na procházku skutečně vypravily, a to v dobré náladě, aby se po nějakých čtyřiceti minutách vrátily, náladu nepozbyvše. Zbytek manšaftu pod zvednutým víkem skiboxu rozdělal oheň, vařil rýži, otvíral sklenice s vonícím masem, chystal moc dobré sterilované zelíčko i strouhaný sýr a připravil také dvě láhve s kečupem. Děti se vrátily právě k dokončovacím pracím, podělily si rozdávací funkce a naservírovaly vše, co k rizotu třeba. V okolí autobusu se rozhostilo příznačné ticho rušené pouze vrzáním rovnátek a lupáním ušních boltců. Snědly všechno, umyly nádobí, odnesly odpadky, naložily, co třeba, a blaženě zapadly do svých sedaček. Uplynulo půl druhé hodiny a autobus se znovu rozjel vstříc šedi nachlazené krajiny.

Vyžádáno autorské čtení knihy Zahrada, kterou tato generace většinou nezná. Zahajují předčítání s nejasnou obavou, zda text není určen spíše dospělým, nota bene dospělým sborovým bývalým a také nebývalým, profesně spřízněným. S podivem jsem zjistil, že i věci

zdanlivě odlehlé děti bavily a zajímaly, a tak jsme četli a četli. Pročetli se kolonou před německou hranicí u Salzburgu, kde jsme hodinu krokem popojížděli, aby se nás na konci fešný strážce hranice dotázal, kolik nás je a jaké jsme národnosti. Řídicí Tomáš se na něj zazubil a ucedil něco v tom smyslu, že kvůli tomuto úkonu se čekání rozhodně vyplatilo. V četbě pokračováno i za hranicí, neboť kolona pokračovala, tentokrát z důvodu jakési silniční opravovací aktivity.

Chvilku to vypadalo, že smluvenou hodinu nestihneme, a proto dětem nedopřáno hromadné čurání a doporučen záchod ve vozidle. To ony ovšem nerady, a tak statečně doufaly, že jejich výdrž aspoň o minutku přesáhne dobu potřebnou k dosažení cíle. Skoro se to nepodařilo, neboť ve chvíli, kdy autobus hodlal zahájit manévr zacouvání do brány, vznesen striktní požadavek okamžitého výstupu té části pěveckého spektra, jemuž tikala poslední vteřinka. Naše bývalá Hanča Jelča, která je zde provdána, má holčičku ve sboru a naše pobývání má na starost, okamžitě situaci pochopila. Na její kývnutí z autobusu vyletěla horda zpěvůl v cestovních teplácích pokecaných od rizota a s vytřeštěným zrakem pádila do komunitního centra svatého Bonifáce ve snaze nedopustit malér. Inu, reprezentativní vstup na novou štaci.

Z ulice poměrně nenápadné průčelí kostela za branou rozkveté do velmi rozsáhlého soudobého komplexu, o jehož všech složkách ještě nemáme ani tušení. Je zde klauzura mužského kláštera, centrum pro lidi bez domova, rozsáhlé vzdělávací aktivity a také sborová škola Junge Chöre München, jejíž součástí je sbor chlapecký a sbor dívčí. Obě tělesa pracují samostatně, ale v období zájezdů krátce společně pozkoušejí a poté putují jako sbor smíšený. V Šumperku pobývali v září roku patnáctého. Řekl bych, že systém sborové práce je dost odlišný od našich zvyklostí. Z nespočetného množství nástěnných tabulí, nástěnek, rozpisů a grafů vyplývá, že sbor není záležitostí velkého počtu dětí. Patrně jde o vysoce výběrové těleso, kde se nevelkému počtu pěvců věnuje více pedagogů s cílem nejen naučit zpívat, ale také poskytnout širší hudební vzdělání.

Potřebám lidským učiněno zadost, veškerenstvo sborové shromážděno v rozlehlé zkušebně, kde již čekají rodiny. Hanča Jelča spolu s paní Judith, manažerkou sboru, rychle a bez zádrhelů rozdělí děti i dospělé do rodin, takže za chvíli je zkušebna prázdná a já jako poslední spolu s paní Judith a jejím manželem, sbormistrem panem Bernhardem, opouštíme bitevní pole.

DEN ŠESTÝ, středa 10.5.17 – slunečno, teplo, pohoda, prostě krásný den

Na dnešek slibovali krásné počasí a do puntíku se vyplnilo. Nebe bez mráčku, ráno ještě chladné, přes den teplota příjemně stoupá. U mě ideální stav. Z našeho domova na kraji Mnichova vyrazíme pár minut před sedmou s poukazem na to, že o deset minut později by se cesta z ideálních dvaceti minut prodloužila na hodinu. Patrně je to celoplošné, protože hodina setkání stanovena poněkud neurčitě na dobu mezi půl osmou a devátou. My přijíždíme krátce před půl, v těsném závěsu za dospělé ještě Petra a pak dlouho nic. Naopak těsně před devátou a mírně po deváté frekvence příchodů roste, až posléze všichni přítomni. Bylo nám vysvětleno, že každé rodině to vyhovuje trochu jinak, proto takové časové rozpětí. Inu jiný kraj, jiný mrav. Poté, co však vyslechnuty rozličné dopravní historky, nezbyvá, než se s tímto systémem ztotožnit, neboť záludnosti zdejších dopravních poměrů patrně převyšují i ty pražské.

Děti i dospělí jsou tedy na místě a krátce před odchodem si starší dítě pořídí pěkně zvrtnutý kotník. Jsouce zahleděno do fotografií na stěnách, přehlédne poslední schod. Chvilí sedí, usykává bolestí a očividně se brání mdlobě. Poté, odborně ošetřeno, už má roupy a dotazuje se na možnost vlastní účasti na dalším programu. Na nožičku nedošlápne, tudíž

zamítavě vrtěno hlavou. „Sem blbá, že?“ zkoumá názor okolí. Horlivě přisvědčuji a velím k odchodu.

Je půl desáté, vydáváme se dvacetiminutovou procházkou k jedné z několika mnichovských obrazáren, dříve již námi navštívené Neue Pinakothek. Láká nás několika známými obrazy a těší i překvapuje spoustou dalších, o jejichž existenci samozřejmě nemáme nejmenší tušení. Za poslední tři roky je to již třetí významná galerie, kterou se nám podařilo navštívit, a těší nás, že děti zpočátku zdvořile dychtivé poznávání uměleckých skvostů, stále více přicházejí takovým návštěvám na chuť. Je zajímavé sledovat, jak roste jejich interest poznávat okolnosti a souvislosti zrodu uměleckého díla i schopnost nechávat se oslovit, uvažovat o dojmech, které vystavená díla probouzejí, a své postřehy si vzájemně sdělovat. Měl jsem pocit, možná přesvědčení, že dvě hodiny v obrazárně byly pro většinu dětí spíše zážitkem a příjemnou chvílí, než jen ochotné podvolení se podivným dospěláckým vrtochům. Některé z nich patrně tato tematika natolik oslovila, že zatoužily po založení vlastní sbírky. Jejich počáteční krok však byl zmařen citlivě reagujícím poplašným systémem, jenž uveden do provozu houkavě rozvířil tichý poklid galerie. Samozřejmě se to svedlo na mimovolný dotek ramenem při focení před známým obrazem, ale známe své pappenheimské...

Stejnou cestou za poledne vlídného dne zpět do sborové zkušebny, kde již prostřeno k obědu. Středem dlouhý stůl, po stranách ještě pár přistýlek. Firma přivezla termoboxy s obědem, prý to nebyl žádný problém, děti, které by nestihly poobědvat mezi školou a zkouškou, jsou takto každý den zaopatřeny přičiněním sboru. Stačilo jen zvednout počet. Rýže s vepřovými kousky a trocha zeleniny, miska jogurtu jako dezert, minerálky a jablečná šťáva. Brzy je vymeteno a program dnešního dne pokračuje. Autobus nás odváží k rozsáhlému zámeckému komplexu Nymphenburg, jenž prý je třetím nejrozsáhlejším zámeckým areálem v Evropě. (Nebo jen v Německu?)

Zámek, kdysi uprostřed přírody daleko za hranicemi Mnichova, je dnes pohlcen městem, což mu na kráse nikterak neubírá, pozemky obklopující zámeckou stavbu jsou tak rozlehlé, že dotek civilizace při pohledu do okolí nikterak neruší. Na parkovišti si trochu polámeme hlavu jak nezapomenout něco, bez čeho koncert nebude koncertem. Musíme totiž přeložit stupně a opravdu hodně dalších věcí do auta, které přistavil ochotný manžel naší Hanči Jelčí, protože až ke kostelu, kde večer zpíváme, autobus nezajede a nezajede. Zlatý maličký Šumperk, říkáme si už po desáté, velebíme rodné město, kde je to odkudkoliv kamkoliv pěšky deset minut, navíc dopravní obsluze většinově přístupno. Zdá se, že jsme nic nezapomněli, a tak se s pokojnou myslí odcházíme kochat zdejšími krásami. Jsou vskutku pozoruhodné a materiálně vyfutrované dosud nepřemoženou částí ředitelské rolády, krabicí Grauovic koláčků (to víte, že ani tentokrát nechyběly) a Zdeniččiným slaným pečivem (zasvěcenci vědí, kdo je Zdenička, ostatní mají smůlu). Zámecké průčelí, které se roztahuje tak doširoka, že člověku není dáno je celé spatřit, aniž by pozvolna otáčel hlavou v dosti značném úhlovém rozmezí. Před zámkem, kolmo k průčelí, vodní kanál táhnoucí se do nedohledna, vzadu na dvorečku to pokračuje až kamsi těsně pod obzor, prý jsou tam nějaké kaskády, avšak tak daleko nelze dohlédnout. Krátce střižené trávníky nepřivykly lidskému chodidlu, proto zde hojnost laviček, z nichž každá nese jiné jméno. Naše lavička se pyšní mosaznou tabulkou s nápisem Amicus a ustanovujeme ji za centrální shromaždiště, stravovací centrum, zdravotnické středisko i společenský prostor. Nejprve rozjařené pěvecstvo obživíme přinesenými pochutinami, poté stanovíme čas návratu a doporučíme skupinové aktivity. Děťátka s potěšením odcházejí vyhledávat fotograficky vděčná místa, navštěvovat malebná zákoutí. Ve stanovenou hodinu jsou zase všechna spořádaně nazpět, a tak můžeme zahájit pochod zpět k autobusu. Je to jenom ze zahrádky před barák, ale při zdejší rozlehlosti to dobrých deset minut vezme.

Pak už nedlouhá jízda na místo, kde v plném provozu děti vystoupí, majíce již všechny v rukou vaky se sborovým oblečením. Vše ostatní Ali vytahuje ze svého nemalého vozu za dvěma rohy úzkých ulic, kam se autobus nedostane, a my můžeme vbrzku zahájit montážní práce. Stupně, klavír i pulty jsou brzy rozestaveny. Chvilí zkoušíme, pak měníme umístění stupňů (kostel je rozlehlý, soudobý) a nacházíme akusticky lepší postavení sboru. Zkouška proběhne bez závad, poté se přidá hostitelský sbor, sjedeme společného Bacha a už je čas na přesun do šatny, jíž je rozlehlá světlá místnost zdejšího farního střediska, jednoho z těch mnoha poměrně nedávno vystavěných objektů, jakých je všude po Německu plno. Zde nás čeká občerstvení, to jest plný stůl dobrot, které připravily hostitelské rodiny. Je tam mnoho ňamin, které lákají k ochutnání, jenže achtung, achtung, nepřecpat se, milé dětičky, jinak na koncertě ani neheknete. Dobrý výkon sboru totiž nepředpokládá pouze znalost repertoáru, ale také vyladění organismu do optimální rovnováhy.

Hekali docela pěkně; víme už, že německé obecenstvo je poněkud rezervované, ale to je současně výzva, aby výkon sboru dokázal počáteční chlad rozptýlit a přítomné ze sedadel nadzvednout. Situace je trochu komplikovaná tím, že domácí si přejí naše vystoupení rozdělit a proložit blokem vlastního programu. Obáváme se, že produkce ztratí tah a bude se začínat znovu, na druhé straně vítáme těch dvacet minut vsedě. Den byl docela náročný a dětem chvíle odpočinku rozhodně přijde vhod. Ony ale nevystydly, navázaly v plném nasazení, a přestože druhá část programu obsahovala náročnější kousky, publikum lapily a už nepustily. Takže bouřlivý závěr umocněný ještě společným vystoupením, obvyklé Černé oči úplně na konec, dokonce jsme ještě domácí sbor stačili aspoň melodii naučit, a tak oba houfy táhly společně z kostela, pějíce tu „černé oči jděte spát“, tu „nanananananana“. Pak obvyklý shon, kdy rodiny spěchají na večeri a děti ještě pomáhají s rozebíráním, přenášením a nakládáním všeho potřebného. Ale to už je klasika. Tak dobrou noc.

DEN SEDMÝ, čtvrtek 11.5.17 – zpočátku bezva, večer hrůza (to jako k počasí)

Ráno opět postupné scházení ve zkušebně tak, abychom v osm odjeli. To se nepodařilo, protože když už byly skoro všechny děti pohromadě, začali psát kluci, že metro stojí, za chvíli, že jim ujel přípoj a pak zas že je to blbý. Konečně přišla zpráva, že už to mají jen jednu stanici a skutečně, za čtvrt hodinky tu byli i se svou zdejší drobnou maminkou. Takže odjezd čtvrt hodiny před devátou poté, co jsme se důkladně rozloučili, poděkovali a přijali pozdravy Mariovi do Locarna od Hanči Jelči, že prý by hned jela s námi.

Uháníme k jihu, autobus ukusuje poslední kilometry Německa a brzy ... Ale to už znáte z posledního cestopisu. Bregenz, kousek Rakouska, obec Au a stále ještě slunné Švýcarsko. Jedeme asi hodinu, zastavíme na známém odpočívadle (párky cestou do Španělska) a rozbalíme polní kuchyni. Děti dílem pomáhají, dílem se fotí s Bodamským jezerem za zády, dílem posedávají či poskakují. Vbrzku způsobena minestra, naservírováno, ztišeno, dojedeno, uklizeno.

Pomýšleli jsme si na San Gallen, a přestože času nebylo nazbyt, hodinku jsme vyšetřili. Ostrým pochodem dosáhli centra a vyšli na rozlehlé náměstí u katedrály, myslíce si wow! To zas jednou bylo něco. Zatímco sbor testoval odolnost fotoaparátů, Helenka to odkráčela zjistit. Za chvíli se vrátila, nevěřičně kroutíc hlavou, a pravila, že „to je ale opravdu wow“. Sbor nehučně vstoupil pod bělostné klenby, jež v záplavě světla proudícího obrovskými okny rozsvítily prostor barokní katedrály způsobem dosud jinde neviděným. „Tak si člověk myslí, že už leccos na cestách potkal, ale tohle je zase úplně nové...“ pravila Helenka a my potichu procházeli neskutečným prostorem, nevydávající ani špitnutí. V celém obrovském chrámu se kromě nás nacházela jen hrstička návštěvníků, kteří se po počátečním zděšení ze vpádu nezvedené mládeže uklidnili a dál se věnovali svým turistickým spádům. V katedrále

panovalo naprosté ticho, řádné preludování na varhany či stálá zvuková kulisa reprodukované dobové hudby. Také žádného domácího živáčka viděti nebylo, proto se sbor po chvíli rozestavil a téměř sám pro sebe, hledě přes celou délku chrámu na pestře zdobené presbyterium, zapěl dva kousky. Bylo to moc krásné. Zbývala čtvrt hodinka, vydali jsme se proto vyhledat proslulou barokní knihovnu s jednou z nejstarších sbírek rukopisů, jejichž původ spadá do osmého století. Jeden z nich, Svatohavelský kodex, byl počátečním zdrojem, z něhož čerpali muzikologové probouzející po staletích znění gregoriánského chorálu pokud možno co nejbližše originální praxi, lze-li vůbec něco takového přes propast času tvrdit. Vchod do knihovny našli, ve vstupním prostoru objevili velkou fotografii interiéru, tolik připomínající knihovnu Strahovského kláštera. Více nám čas neumožnil, avšak přijato nezvratné rozhodnutí, že při nejbližší cestě tímto směrem bude pozoruhodnému místu věnován čas, který si zaslouží. Tak zatím ahoj a honem k autobusu, což se podařilo v poslední předsevzaté minutě.

Odpoledne pokročilo, čas smluvený jako příjezdový se nezadržitelně blíží, proto hupky šupky do sedel a tradá k horám. Míříme k průsmyku svatého Bernarda, který již za dob pradávných byl jednou z mála možností, kudy se vydat přes alpské horstvo. Cesta byla známá již v době bronzové a z roku 1049 je dochována zmínka o útulně, která kousek pod sedlem umožňovala vysíleným poutníkům něco pojist a občerstvit se spánkem. Přestože jsme projížděli již několikrát, nikdy jsme nevyzkoušeli cestu úzkou klikatící se silnicí, vždycky to byl tunel, který nás přivedl na druhou stranu. Nahoře se totiž zpravidla drží sníh do pozdního jara a my nikdy neměli to štěstí, aby cesta byla sjízdná. Horský masiv se přiblížil, přímo před námi vyvstávají obávaná rozervaná skaliska soutěsky Via Mala – Cesty zla. Tísňivé pocity vzbuzuje jak samotná lokalita, tak román stejného jména spisovatele Johna Knittela. Děj umístil do tohoto divokého prostředí, píše však spíše o zlu, které může posednout lidskou duši.

Kdysi dávno jsme tímto místem projížděli po staré úzké silničce, z níž opravdu bylo možno pozorovat, proč soutěska získala toto jméno. Pozdější nová silnice většinou mizí v tunelech a bizarní rokliny s kamennými můstky zahlédneme opravdu velmi zřídka. Soutěskou tedy proletíme, aniž se můžeme kochat jejím divokým půvabem. Snad na zpáteční cestě. Cesta stále stoupá a zanedlouho spatříme ústí téměř šestikilometrového tunelu, který teprve v první polovině šedesátých let umožnil celoroční spojení severní a jižní strany Alp v této oblasti. Počasí, které nám dosud přálo, prudce nabralo jiný kurz a to, co se děje venku, nelze nazvat jinak než prudký lijavec. Před tunelem sedá na silnici mlha, která si ovšem dovnitř netroufne, za tunelem si to ale vynahradí a zhoustne, takže je vidět sotva na pár metrů. Ploužíme se serpentinami dolů k Belinzone a je čím dál zřejmější, že smluvenou šestou hodinu nedodržíme. Voláme tedy Mariovi a ten samozřejmě žoviálně pohovoří, že se nic neděje. Nakonec mlha zmizí, něco ještě najedeme a do cíle dorazíme pouze s desetiminutovou sekyrou. Místo, vzhledem k nejistému počasí, stanoveno u kteréśi školy, která má před vchodem asi půlhektarový přístřešek. Lije jako z konve a clonou deště vidíme vítací delegaci v počtu téměř sto hlav. Je zde celý Calicantus, patrně i jeho mladší oddělení, všichni rodiče, kteří doma budou mít Šumperáky a ještě další, kteří o nás budou celou dobu pečovat. Vystupujeme z autobusu a vítá nás bouřlivý, neustávající aplaus. Hned v první vteřině je cítit, že je to přivítání neběžné, speciální, takové, jaké nastává při našem setkání vždy. Nejednou mě napadlo, že v těchto chvílích nám, seveřanům, schází potřebná dávka otevřenosti, abychom se stejnou spontaneitou dokázali odpovědět na takovýto projev přízně. Inu snažíme se, seč jsme, vycházíme z autobusu, známí objímají známé, v šeru pod přístřeškem povlávají barevná písmena uvítacího nápisu „Motýli, vítejte“, pod nimi stůl prostřený ubrusem s barevnými motýlky, kelímky s limonádami, všelijaké rodinné dobrůtky. Potlesk neustává a nutno jej prosebným gestem ukončit. Přikročíme k rozdělení dětí do rodin,

což proběhne bleskurychle; zdejší děťátka se na své hosty nedočkavě těšila, každé tomu svému skočí okolo krku a už si je odvádějí k rodičům, do aut a přechodných domovů. Během několika minut školní přístřešek osíří, rychlá rota balí a nakládá ubrusy s motýlky i skládací stolky, sbalí a naloží také pozůstalé dospělé a kamsi nás odváží. Clonou hustého deště, jímž občas problesknou světla v oknech domků a rezidencí ve svazích vysoko nad hladinou dosud neviditelného jezera. Posléze dvojice serpentýnek do strmého svahu a už nás vítají zářící okna hotýlku Collinetta, což prý jest něco jako hotýlek Na kopečku.

DEN OSMÝ, pátek 12.5.17 – dosti o počasí, máme jiné radosti

O deváté se scházíme ve zkušebně Calicantu. Neprší, je však polojasno a po celý den bude počasí váhat, na kterou stranu se přikloní. V rozhodování má dost šťastnou ruku, prší, když nám déšť nevadí, svítí, když jsme venku. Ve zkušebně se scházíme proto, abychom dnes dopoledne předhodili sbor Mariovi, s nímž jsme domluveni, že společnou, zatím jen nahrubo nahozenou skladbu, dotáhne podle svého gusta, abychom ji večer mohli provést společně s Calicantem. Obě strany usilovně pracují téměř dvě hodiny a určitě by to bylo zajímavé líčení. To bychom ale taky mohli být s cestopisem hotovi tak počátkem prázdnin. Spokojme se tedy konstatováním, že Ave Regina Coelorum, skladba z autorské dílny středověké skladatelky jménem Isabella Leonarda, krátce před jedenáctou zazáří jako vybroušený šperk a poté se sbor odebrá měnit peníze za předměty užité hodnoty.

Jakmile nakoupeno, odcházíme do menzy na oběd a zasytění těmi i oněmi těstovinami výborné chuti, směřujeme k radnici. Pan starosta se svou suitou sbor přivítá, projeví potěšení nad tím, že jeho město oblažujeme svou přítomností, a přeje si vyslechnout některou z našich písní. Helenka poděkuje za milé přijetí, písničku rádi poskytneme a druhou ještě přidáme dole v podloubí, kam sejdeme, protože je zde přání učinit oficiální společné foto na náměstí s frontou malebných stavení v pozadí. Jakmile hotovo, ještě jednou na radnici - pozřít připravené občerstvení. Vše se odehraje během necelé hodiny. Jakmile doobčerstveno, vracíme se do zkušebny posbírat odložené věci a následně nasednout do autobusu, který na Mariův pokyn míří do kousku liduprázdné ulice, kde nic nestojí ani nejezdí. Proč? Protože je tam zákaz vjezdu. To by jistě prošlo bez závad, nebýt toho, že před deseti minutami si na chodníku u vjezdu do zákazu lehl nějaký muž, a asi neměl vyhnoutí, protože teď už ho nakládají do sanitky a dvě policejní auta asistují. Policisté tedy nemohou nekonat a s výhrůžně vystrčenou bradou míří k českému autobusu, který se očividně chystá na nějaký chaos, jak je to u nich na východě patrně zvykem. Naštěstí je Mario nablízku a po kratším rozhovoru policistům tuhle rošťárnu zarazí.

Odjíždíme do Ascony, což je tak těsně k Locarnu přimknuté město, že nepoznáte co je co. Asi jako Rapotín a Vikýřovice. Zde bývalý klášter, dnes církevní škola Collegio Papio. Při založení kláštera údajně figuroval svatý Karel Boromejský, kdesi nablízku narozený. Chrámový prostor je jako šitý na míru potřebám pěveckého kumštu. Nedostatkem je pouze čtveřice zásuvek, které jakýsi všeučel nechal v prostoru, kde obvykle poskakuje dirigent, na pět centimetrů čouhat z dlažby. Zakopl jsem asi sedmkrát a děti byly neobyčejně srdečně pobavené. Poté dobrý duch celého podniku, pan Claudio, dobrovolník z řad rodičovstva Calicantu, odkudsi přinesl čtyři kousky koberce i onu nepřemožitelnou stříbřitě šedou lepicí pásku a zásuvkám zatřhl tipec. Velmi komfortní čas na přípravu je u Calicantu zvykem, můžeme tedy v klidu zkoušet, odpočívat i povečeřet z balíčků připravených rodinami. Jsou označeny jmény našich dětí a spořádaně vyčkávají seskupeny do houfu v ambitech.

Také Calicantus dozkoušel, přichází čas společného zpěvu. Oba sbory spojí separátně nastudovanou Leonardu Isabellu i Suchoňův hymnus Aká si mi krásna. Pak ještě nazkoušejí komplikovaný, avšak efektní nástup a chrámový prostor na chvíli osíří. Nikoli na dlouho. Sotva

miláckové dožívají dobroty z rodinných taštiček, požaduje Iva pořízení reprezentační fotky. Chrámové presbyterium je totiž zdobeno úžasnými velebarevnými freskami. Jdeme tedy do gala a chvíli pózujeme.

Blíží se půl devátá, kostel již obsazen do posledního místa. Dvojí cinknutí zvonu a Mario vpouští Calicantus bočními dveřmi, my současně vstupujeme hlavním vchodem. Sbory, jdoucí proti sobě, se vzájemně prostoupí a děti zaplní každé volné místo mezi lavicemi i u obvodových zdí. Helenka uprostřed stojící zvedne ruce a kostelem se nese starobylá melodie A na zemi upokojení. Jakmile začne poslední část, sbory se dají do pohybu, Calicantus zaujímá místa vzadu za sborovými stupni, na nichž se rozmístí děti mladšího oddělení, a naši miláckové zamíří na rezervovaná místa v předních lavicích. První vystoupení začíná. Zpívají locarnská mláďátka a zpívají s velikým nasazením, podmanivě a velice krásně, jen místy vložená energie malinko tlačí na hlasy a ozývá se naturální tón. Zvláštní potěšení přináší zařazení písničky obecně známé mezi našimi dětskými sbory, totiž Ebenovo Jarní slunce z cyklu Zelená se snítka. Není to ojedinělý počin zdejších pěvců, Mario je od počátku fascinován českou sborovou literaturou a se svými dětmi nastudoval již desítky skladeb našich autorů. Některé s bezvadnou českou výslovností, jiné opatřené italskými texty z vlastní poetické hlavy. Následuje vystoupení koncertního sboru Calicantus a my s potěšením sledujeme, jak v době od posledního setkání sbor opět vyvrál a hlasově zmohutněl, energie vysílaná do publika přímo sálá. Máme z toho radost, považujeme Calicantus za svého kmoťfence. Mario jde ještě dál, v úvodní řeči nazval náš sbor otcem Calicantu, bylť to počátkem devadesátých let právě náš koncert v Locarnu, který Maria postupně přivedl od folkového muzicírování hrstičky dětí s doprovodem kytary do elitní sborové společnosti. Nejsou to však jenom slova, jimiž se k nám hlásí, zkušebna Calicantu je plná připomínek vzájemných kontaktů, spolupráce dospělých i společných setkání.

Calicantus končí své strhující a velmi efektní vystoupení, naše děti zaujmají pozici a rozehráté publikum přenáší svou přízeň od první skladby k nám. Atmosféra s každou další písní narůstá, ozývají se pochvalné výkřiky, a když přijde na řadu již jednou použitý žertík, kdy se sbormistři před sborem vymění, aniž děti zpozorují (jsouce právě otočeny zády), sál bouří a sbor málem zhavaruje, neboť nejen že Helenka vystřídá mě, ale po další výměně nacházejí před sborem Maria. Na závěr všechny děti společně This Song místního, dnes již celosvětově oblíbeného skladatele Iva Antogniniho. Krásný koncert, říkáme si, jsouce potěšení tím, že sbor po počátečním záběru v Jenkinsově mši (jak už je to dávno) nejen odolává hlasové únavě, ale je v čím dál lepší kondici.

Děti ochotně pomohou vše rozebrat, uklidit i přenést k autobusu a poté již se svými rodinami odjíždějí. My, zachyceni dokonalou logistikou Calicantu, je brzy následujeme a o chvíli později již v hotelu kolem stolu rozebíráme, přetřásáme, hodnotíme, plánujeme. „We have very special relationship“, často říkává Mario. Dáváme mu za pravdu. Oba sbory mají skutečně velmi nadstandardní vztahy.

DEN DEVÁTÝ – sobota 13.5.17 – na krásném modrém Lago di Maggiore

Nebe modré, teplota pokojová, ptáci jásají, všechno kolem kvete, hladinu jezera pod námi čeří větřík drobnými vlnkami. Motorový člun táhne šňůrku plachetnic někam, kde to lépe fouká, a my, sedíce na terase hotelu Na kopečku spásáme smažená vejce s křupavými plátky slaniny. Je sobota, dětem připravují program rodiny a Mario s Maurou právě přijíždějí, aby také dospělcům ukázali krásy svého regionu. Jedeme půl hodiny do kopce silničkami, které proti všem gravitačním zvyklostem drží na strmých skalnatých svazích. Při pohledu na neschůdné srázy nad jezerem člověka napadá, že by stačil pořádný lijavec, aby bylo zaděláno na rozsáhlé sesuvy půdy. Jenže ono, co mohlo, už se asi dávno sesulo, či spíše se

toho nikdy na skalách neudrželo mnoho. Drží se zde však lidská obydlí, patrně nikoliv nemajetných obyvatel. I ta však za chvíli zůstávají hluboko pod námi, až autíčka nemohou dál, protože plot. Je zde ovšem malé parkoviště, pár přírodních schůdků ve strmém svahu, nahoře bílá kaple a lavička. Pod námi modré jezero od severního konce kousek za Locarnem po mlžné dálavy, již italské, daleko na jihu. Vše ohraničeno ostrými vrcholky hor s oslnivě bílou polevou. Mario však velí dále a výše. Jdeme tedy ještě asi patnáct minut a obzor se opět rozšíří. Chvíli se opřekot fotí, komentář stíhá komentář a pak už jen dlouhé mlčení vzácné chvíle. Je čas vrátit se, stihnout oběd i odjezd do Belinzony.

Po necelé hodince jízdy se objeví tři hrady tvořící linii opevnění, jíž se italské šlechtické rody ve středověku bránily proti vpádu Švýcarů ze severu. Jak vidno, nepodařilo se, což nám vůbec nevadí. Ujímá se nás průvodkyně, původem Američanka, což působí nepatrné potíže v rozklíčování některých výrazů, přestože její promluva je zcela profesionální. Odvádí nás do nitra největšího z hradů a monumentální Castelgrande postupně otevírá svá zvenčí skrytá zákoutí. Vypráví mnohé zajímavé věci, děti přisvědčují, jsou-li dotázány, zda všemu rozumí. Brzy je však na mladších tvářičkách patrné, že to nebude tak horké, proto se Helenka chápe role překladatelky a anglický komentář převádí se stejnou zručností do češtiny.

Po dvou hodinách rychlým pochodem přes nevelké město k autobusu, zde v zahrádce jakési restaurace svažíme hrdlo a s potěšením vyslechneme chvalozpěv průvodkyně na schopnost našich dětí pozorně vyslechnout, co se povídá, a nerušit výklad vlastními spády. Pro nás norma, pro okolí často neuvěřitelné novum. Pak již ke kostelu, kde proběhne tolikrát procvičovaný manévr. Z útrobu autobusu putují do chrámového presbyteria sborové stupně, klavír, pulty i nástroje, děti si odkládají vaky s oblečením v přilehlých prostorách, jimiž je poměrně nový kostel obdařen. Zanedlouho vše připraveno, začíná zkouška, opět časově nadstandardně dotovaná. Po nás následují zpěváci místního sboru, jenž rozhodně nepatří mezi outsidersy. Komorní seskupení s dlouhou tradicí koncert zahájí třemi písněmi. Sbor vede paní Daniela (omluva za neúplné identifikační údaje sboru i jeho vedení, příslušné materiály jsou někde v autobuse, ale upřednostňuji rychlé dokončení již tak zpožděného zpravodajství), dcera zakladatele, dnes již pána vysokého věku, který vše sleduje z bezprostřední blízkosti. Ve Švýcarsku (ale také v mnoha dalších koutech Evropy i světa) není zvykem nějak moc pěstovat vzájemné kamarádšofty. Sbory si většinou úzkostlivě chrání svá know-how a kolegy příliš k tělu nepouštějí. Tohle trochu posmutněle vypráví Mario, jenž, trvale infikován českou vzájemností, tuto situaci těžce nese. Kdysi se obrátil na právě tohoto pana sbormistra s prosbou o trochu zkušeností, ale obdržel odpověď „víš, Mario, ty musíš jít svou cestou“, jinak řečeno, „nic ti neřeknu, postarej se sám“.

Po večeři v blízkém zařízení neurčitého původu, kde lze jednoduché stravování bez problému pořídit (místnost s dostatečným počtem míst u stolů, hotové jídlo v termoboxech, plastové nádoby), se vracíme do kostela. Zde končí zkouška domácího sboru, po chvíli přicházejí první posluchači.

Skočíme až na konec. Domácí zapěli moc pěkně. Naši miláčkové, při vší skromnosti, však přeci jen dovedou cosi víc. Program vůbec nebyl snadný – pro interpreta i pro publikum – téměř shodný s programem mnichovským. Proběhl však vcelku, bez vloženého vstupu druhého sboru. Ovace na závěr nebraly konce, mnozí posluchači pocítili potřebu přijít a sdělit své dojmy. Nejednou s nevěřícím údivem ve tváři, jak je tohle vůbec možné. Pohled z naší strany? Téměř totožný. Neměli jsme jakoukoliv potřebu vyjmenovávat detaily, které by potřebovaly vylepšit (najdou se bez výjimky vždy, tedy i dnes), protože děti pracovaly s absolutním nasazením od první chvíle zkoušky, do posledního tónu koncertu. S naprostou sebekontrolou, bez špetky exaltované hysterie, která se snadno zmocňuje sboru, propadne-li nezřízenému nadšení z reakcí rozjitřeného publika. Opět o kousek výš než včera.

Vše brzy rozebráno a naloženo, v Locarnu deset minut před ohlášeným příjezdem a trvalo to právě jen těch deset minut, než se sjeli všichni hostitelé a miláčky odvezli do svých domovů. U nás třetí večer rozprav, úvah, rozborů i prostého klábosení.

DEN DESÁTÝ – neděle 14.5.17 – koncert poslední a nejlepší

Stran snídaně a jezerních výhledů je možno sem zkopírovat včerejší první odstavec. Před desátou přijíždí Mario s Claudiem, že pojedeme do zkušebny a pokročíme v rozpravách o budoucnosti, mrkneme na nějaké noty a nakonec tam poobědváme. Po pěti minutách jízdy se dotáže, zda nechceme na skok k němu domů, že nám Simona uvaří kafe. To jsme samozřejmě chtěli, také Claudio ve druhém autě pochopil, která bije. Míříme opět do kopců, kde se skrývá nevelká osada Arcegno. Tak nevelká, že stačí napsat Mario Fontana – Arcegno – Swiss a ono to dojde. Vítá nás zvuk violoncella, sedmiletý Vito právě trápí svůj nástroj, Simona, zdá se, je příjemně překvapena a hned staví na kafe. Jest nám předvedena domácnost i zeleninová zahrádka, kam si Mario chodí občerstvovat nervovou soustavu. Vito, opustiv nástroj, ukazuje akvárium plné již pěkně macatých pulců. Nevím, co s nimi, až jim dorostou nožičky, ale zde, uprostřed přírody, jistě nablízku nějaká mokřinka, kam žabí dorost možno nasypat.

Káva dopita, nastupujeme zpáteční cestu k pobřeží modravého krasavce a brzy vstupujeme do zkušebny Calicantu. Zaujímá jedno patro dřívějšího činžovního domu a tvoří ji dva někdejší byty se vstupními dveřmi naproti sobě přes prostor schodiště. Právě dveře jsou opatřeny výstražným nápisem zapovídajícím vstup do dvanácté hodiny, patrně se tam něco tajně peče. Obsadíme tedy levou polovinu a v klidu prohlédneme vybavení i výzdobu, na což v pátek při zkoušce nebyly myšlenky. Helenka s Mariem již mají hlavy skloněné nad partiturami, probírají se tituly, jež zazněly na koncertech, a pilně si činí poznámky, co třeba objednat, aby v archívech nechybělo. Krátce po dvanácté se zapovězené dveře otevírají a sborové ženy v oranžových firemních tričkách zvou do menší zkušebny, kde již prostřeno na ubrusu plném příznačného hmyzu. Rozmístěny též lístky s dvojjazyčným menu a brzy již konzumace započíná. Tak jako naše sborové maminky udivují hosty pečlivostí i nápaditostí, podobně je to také zde. Dnes stejně jako včera dopoledne často padne zmínka, co ta naše děťátka, leč více zvědavě než s obavou. Zdá se totiž, že děti jsou blažené, o moc si to tady užívají. Ostatně jako kdykoliv dříve.

Před třináctou hodinou poněkud zrychlena konzumace a ještě před dezertem opouštějí bitevní pole páni šoféři, neboť děti budou přivezeny v jednu a my bychom neradi vzbuzovali dojem, že na ně dospělí kašlou. Nám ostatním se podaří dorazit na místo pár vteřin před limitem, to už děti nastupují a poslední auta přijíždějí. Zvoní telefon, jímž kluci oznamují, že rodina nezvládla dodržet čas a hlásí desetiminutové zpoždění.

Autobus Calicantu, který dnes s námi opět vystoupí, se dává do pohybu a také my nastupujeme asi hodinovou cestu do krásné horské obce Quinto, která se pyšní nádherným románským kostelem s barokním interiérem, opět prostor jako předurčený sborovému koncertování. Sборы odkládají koncertní oblečení ve farním středisku, pak obstaráme všechny technikálie a opět si užíváme dostatečného časového prostoru k rozezpívání a zkoušce. Dnešní koncert je objednan, je součástí regionálního festivalu a musím říci, že zákazník obdržel prvotřídní zboží.

Vlastně při každém setkání s potěšením vnímáme, jak náš kmoťrenec Calicantus dorůstá a vyžívá. Již při posledním setkání mě napadlo, že by nebylo taktické dopustit setkání na stejné soutěži. Sbor opět pokročil a my se již při zkoušce tetelíme z úžasného výkonu našich kamarádů. Koncert zahajují hostitelé a osmi různorodými tituly neobyčejné krásy a podmanivosti přivedou publikum do varu. Výměnu obou sborů doprovodí zpěv

chorálu, jímž jsme v pátek zahajovali v Asconě. Podobně jako předešlým i dnes naše děti převezmou štafetu a pokračují v budování povznesené atmosféry. Daří se opět o kousek lépe, a když koncert končí zpěvem dvou společných písní, publikum doslova bouří. Místní odpovědní se předhánějí v komplimentech a my opět můžeme v komentáři, jehož se děti nedočkavě na zpáteční cestě dožadují, pouze konstatovat, že nic lepšího jsme si představit nedokázali. Navíc obě vystoupení tvořila nádherný kontrastní a přesto velmi kompaktní celek. Prostě tohle hned tak někde nekoupíte.

Obec, která těsně předchází vjezdu do Locarna je místem, kde se po koncertě setkají oba sbory s hostitelskými rodinami, společně povečeří, pronesou závěrečné hovory a poděkují za vzájemně projevená dobra. Děti pak bez váhání vytáhnou osvědčený a oboustranně známý repertoár tanců či tanečních her, jemuž dospělstvo se zájmem i potěšením přihlíží. O hodině desáté pak požádáno o ukončení hrátek a vbrzku již kavalérie rodinných dopravních prostředků veze své miláčky do postýlek. Ač po jedenácti dnech zájezdu málo živi, ani dnes se nechceme vzdát společného povídání, tak zajímavého i užitečného. Hodinku tedy ještě posedíme v hotelové hale a pak již dobalit, umýt, na kutě. Ráno se vstává po našem a tomu jsme již trochu odvykli.

DEN JEDENÁCTÝ – pondělí 15.5.17 – Zlá cesta

Lehko si člověk zvyká na pohodlné vstávání a dlouhé rozpravy u klidné snídaně. Dnes obcházíme jídelnu již půl hodiny před otevírací dobou a dlužno říci, že personál, věčně usměvavý a přeochoťný, nic nenamítá, naopak, vyzývá k usednutí, přestože očividně překážíme, příprava stolování ještě není dokončena. Nicméně během pěti minut je již i švédský stůl připraven a to nám velmi přichází vhod, protože za chvíli už nás povevou. V osm hodin jsme všichni u školy a kromě nás se na jindy liduprázdném prostranství motá dobrá stovka studentů. Děti hostitelského sboru, rozloučivše se patřičně, již odešly za vzděláním a rovněž tak většina rodičů. Houfek patnácti či dvaceti převážně maminek dosud asistuje při nakládání a čeká, až budeme hotovi, aby zamávali. Rozloučíme se písničkou, ještě jednou poděkujeme za krásné a pečlivě připravené dny, pak již nasedat a odjezd. Mávají dlouho, za tmavými skly autobusu již nikoho nemohou spatřit, ale mávají a mávají, dokud je autobus v dohledu. My taky tak. Veliká lítost vždy doprovází loučení s Calicantem, jakož i různé ceremonie spontánně vypuknou. Nejednou zdejší děti divoce běžely vpřed, aby na nejbližší křižovatce stihly zastoupit autobusu cestu, jindy vyběhly nemálo schodů, aby včas vystoupaly na lávku přes dálnici a mohly zamávat. Dnes neběží, křižovatka není v dohledu, lávka je daleko. Zato u nás hotové Boží dopuštění. Jindy tiché a klidné děti skandují „otočit, otočit“ a nejsou k utišení. Ječí ještě na výjezdu z města a dlouho poté se občas do ticha ozve škemravé „vrátíme se...“. Neotáčíme, nevracíme se, ale poblíž Belinzony zastavujeme na dvacet minut u samošky, vypustíme děti na rychlý nákup sladkostí pro jejich blízké, my pak zahajujeme úkony směřující k výkrmu přítomných, to jest, nakoupíme pečivo, nějaké mazání, trochu sýra a jogurty pro zítřejší snídani i dnešní večer.

Ve sluncem prozářené modři plují bíla oblaka a my si tak vynahrazujeme mlžný čtvrteční večer, který nám nedopřál spatřiti ničeho z té krásy venku za okny autobusu. Cesta širokým údolím zvolna stoupá, aby v jeho závěru sličnými viadukty vyšplhala o patro výš, kde se otevírá údolí další, vedoucí již k tunelu svatobernardskému. A právě na počátku druhého patra je koutek uzpůsobený k zastavení a ostatním věcem, ale především koutek, kde byla v době, kdy ještě všechny naše děti chodily s košíčkem po lesích a hledaly houby, pořízena fotografie sboru s kytarou v popředí a autobusem s okolo stojícími horami v pozadí, zamýšlená k použití na obálku zpěvníku „Tam za tou duhou“. Dnes žádný zpěvník nechystáme, ale fotíme jako divocí, protože při cestě zdola autobus mohl zastavit na straně,

odkud se otevírá pohled do údolí, kterým jsme právě projeli. Než popisovat nepopsatelné, tak snad raději mrknout na některou z přiložených fotografií. Šestkilometrový tunel pod průsmykem, kde silničku utopenou v závějích dosud neotevřeli, přivádí na severní stranu horského masivu. Tam nastává mírné znepokojení, zda počasí nebude příliš odlišné od strany protilehlé. Šedivá oblaka tomu nasvědčují a my nejsme rádi, protože naším úmyslem je zdolat osmikilometrovým pochodem proslulou Cestu zla, tedy soutěsku Via mala.

S přípravou tohoto počínu bylo dost starostí. Webové stránky zmíněné atrakce nedávaly přesný obraz, kde začít a kam dojít, kde z autobusu možno vystoupit a kde ho zase najít. Nebylo také zřejmé, která z asi pěti cest je vhodná pro pochod s mládeží a už vůbec nebylo jasné, jak se vyznat v kilometrůžích a předpokládaných časech. Nepomohl ani užitečný Street View přítele Googlu, protože v inkriminovaném místě pohled ze staré silničky vždy utekl na pohodlnější novou komunikaci a bylo po plánování. Ještě večer po příjezdu do Locarna jsme tedy požádali Maria, aby nám s místními poměry poradil, a on strávil dobrou hodinku s ochotnou paní recepční na internetu, aby nám pak vyjevil, že se dověděl přesně tolik, co my. Leč nevzdal to, požádal recepci o shromáždění potřebných informací a šel si s námi povídat. K našemu údivu paní recepční byla tomuto pověření očividně ráda a slíbila, že všechny informace opatří. Trvalo to až do pondělního rána a asi zaměstnalo dost lidí – každý den se Mario na toto téma v recepci zastavil a něco tam přetřásali. Nicméně v pondělí ráno potvrzeno, že předpoklad je správný, ale bude dobré se ještě na místě přeptat na podrobnosti, neboť informační centrum nebere telefon. S tím se nespokojil tichý společník Claudio, který ještě při odjezdu hlásil, že se dovolal, schůdná trasa bude oranžová a paní v pokladně nás očekává.

Tedy tedy opouštíme širokou silnici a vydáváme se úzkou klikaticí do šera mezi strmými skalními stěnami. Okamžitě poznávám, co mi bylo kdysi poprvé spatřiti a potom už nikdy ne. Strmé srázy hlubokých roklí, kamenné můstky, úzké skalní římsy nad propastmi, kde se silnička jen zuby nehty přidržuje. Brzy však místečko, kde možno přistát, a povědomá boudička informačního centra, známá z internetu, v dohledu. Příslušná paní doporučuje sestup do propasti (za tři Franky, trvá to půl hodiny) a zavrhuje putování dnem soutěsky kolem bystřiny, vrtíc hlavou, že to není dobré a pro děti už vůbec ne. Potvrzuje volbu oranžové trasy, ta že je zdarma a bratru za tři hodiny jsme na místě. Přivoláme mišánky, zamáváme autobusu s pány šoféry i jednou pochroumanou nožkou a spouštíme se do hlubiny. Já vám nevím, jak je to hluboké, ale trochu jako Macocha mi to připadalo. Jenom o hodně těsnější. Asi ve třetině hloubky bílá písmena, že pár měsíců před mým narozením vystoupila hladina říčky až sem. To teda bylo o fous. Průrva je místy široká nějakou desítku metrů, místy na větší rozpažení. Opět mimo možnosti jakéhokoliv popisu. Dnes opatřena dokonale bezpečnými schodišti s pevným zábradlím a vyhlídkovými můstky všude, i tunýlky tam, kde bylo něco k vidění. A ještě zrcadlo k juknutí za roh. Jak předpovězeno, za půl hodiny se vracíme k východišti, paní nám otevře branku vedle placeného turniketu k záchodům a po chvíli konání vyrážíme opačným směrem. Na druhé straně silnice začíná turistická stezka značená podobně, jak je tomu u nás. Pouze značky jsou větší, zato však ve velikých rozestupech. Strmá stezka, místy opatřená dřevěnými schůdky nás vyvede dost vysoko, odkud vidíme na silničku vinoucí se po protější straně soutěsky, občas zahučí pneumatiky, když se proud vozidel na nové cestě o dvacet metrů výš na chvíli vynoří z tunelu. Chvilími se stromy rozestoupí a my hledíme až někam ke dnu, kde patrně klokotá bystřina, ale je to tak hluboko, že nerozpoznáme ani vlnku. Jindy nás překvapí, do jaké výšky strmí skalní stěny vpravo nad námi. Pokud ale okolní les mravně zakrývá všechny extrémní pohledy, připadáme si jako v rodných Jeseníkách. Čas od času je nám překročit některý z pravostranných přítoků, jenž podle svého založení vyhlodal ve skalách mělkou stružku či hluboký kaňon. Podle toho překračujeme po kamenech, po dřevěných

můstcích nebo dosud nevidaném lanovém mostu, možná dvě stovky metrů dlouhém, ale, nastojte, strmě stoupajícím z nízkého břehu na vysoký, a proto opatřeném solidním dřevěným schodištěm. Chvilí putujeme po širší pohodlné lesní cestě, ale brzy nás značka opět vyvede na klikatý chodníček a my opět stoupáme. Posléze se pěšinka promění v pěknou, asi metr širokou cestu. Vpravo nad námi zalesněný svah, ale asi ne příliš vysoký, protože, když někde stromy zapomněly vyrůst, opět zakláníme hlavu, abychom dohlédli až na hranu svislé skalní stěny, snad dvě stovky metrů vysoké. Mohutné borovice lemující její horní okraj odsud připomínají stromky z modelové železnice. Levá strana takový respekt nevzbuzuje. Je tam jen dost příkrý svah řídké porostlý stromy a křovinami. O deset metrů dál se jeho spád asi zvětšuje, protože jeho pokračování už vidět není. To si myslíme do chvíle, kdy cesta změní směr, celé se to vydá tak jako doleva, porost pod námi už není tak hustý, a když tu zatáčku projdeme, můžeme se podívat zpět, kudy jsme to vlastně šli.

Než se začnete chvět obavami o své miláčky, připomínám jednak, že už jsme v pořádku doma, jednak že si mnohokrát cestou vyslechli, aby se stále drželi na pravé straně, blíže ke svahu, aby opravdu dobře dávali pozor, kam šlapou, aby se neotáčeli zády k levé straně stezky a vůbec všechny další myslitelné pokyny, jimiž dbáme o jejich bezpečí. Ke cti našich dětí nutno podotknout, že při těchto řečech nikdy neukazují oční bělmo, vše pozorně vyslechnou a konají bezvýhradně podle našich pokynů. A teď už, co zatáčka prozradila. Jsou dvě vysoké, zcela kolmé skalní stěny. Jedna nad námi, pár desítek metrů vpravo od cesty, druhá pod námi, asi těch deset metrů vlevo, kde travnatý křovinatý svah zdánlivě nabírá větší spád. Houby větší spád. On končí, dál už jen díra a pěkně hluboká. Cesta sama je zcela bezpečná. Navíc zábradlí všude tam, kde by nemehlo mohlo zakopnout. Ale pohled na ty dvě, jen trochu posunuté stěny, mezi nimiž pokojně procházíme, mi ještě teď lechtá žaludek. Inu všechno končí. Nejdříve ustoupila skála nad námi a pod ní se rozběhly sličné pastviny s horskými stodůlkami. Po chvíli i vlevo nastal bezpečnější odstup, dokonce se mezi námi a dírou zjevil kopeček s prastarým klášterem na temeni. Na chvíli se pod námi jako na dlani zjeví městečko Thusis a zahlédneme i kostku jakéhosi obchodního objektu s velikými oranžovými písmeny, jež páni šoféři ohlásili jako místo setkání. Pak už se noříme do lesa a chodníčkem dosti nekonečným cik cak cik cak sem tam křížujeme svahem až dolů k silnici. Bramborová kaše s uzeným již ve fázi přípravy a my to k ní máme necelých deset minut. Chutnalo znamenitě.

Teď už jen krátce. Pouhé čtyři hodiny jízdy, krásné apartmány na zelené louce pod horami, český vepřový výpek s čerstvým švýcarským chlebem a poté již poslední noc v městečku Inzell nedaleko hranic s Rakouskem, prostě v tom nejjihovýchodnějším cípku Německa.

DEN DVANÁCTÝ – úterý 16.5.17 – dobrá cesta, cesta domů

Apartmány Inzell jsou rozlehlou destinací, která skutečně, v souladu s pojmenováním, obsahuje pouze apartmány uzpůsobené k samoobslužnému ubytování, tedy žádné stravovací zařízení, však ono pěkných hospůdek je všude okolo dost. Ve vstupní chodbě si ráno usměvavá paní rozloží krámek s čerstvým pečivem a to je vše. V suterénu zahlédneme dveře označené písmenky napovídajícími, že tady je sauna, támhle bazén, a jinde jakési samomučící stroje. Mezi nimi také jizbička vybavená selským nábytkem, právě tak dostatečná k napasení pěveckého sboru. Pásli jsme včera večer, paseme i teď, a to bagetky, nutelu, jogurty, pro otrlce ještě včerejší výpek. Zavazadla naložena ještě před snídaní, potravinové přepravky, které nám v průběhu zájezdu vždycky někdo hrozně rozhájí a zpřevrací, opět úhledně srovnány, aby si o nás ochotní rodičové, pomáhající po příjezdu s vynášením, nepomysleli něco ošklivého.

Poté, co klapne minuta, již skončí povinný odpočinek našeho pojízdného domova, vyjíždíme do slunečného dne s dětmi poněkud ustaranými, jestli dospěláci skutečně naleznou slíbenou nákupní příležitost. Jinak by, nedejbože, musely přivést neutracené peníze domů. Cosi se našlo, cosi se utratilo a pak už jen polykání kilometrů až do Moravské Nové Vsi, kde nás čeká pozdní oběd v hospůdce U Sečkářů. Děti si už předevcírem vybraly z pěti možností, a tak pár minut poté, co usedneme, začínají roznášet. Poobědváno za půl hodinky. Zbývá už jen rozebrat si velikánskou spoustu perníčkových, krásně zdobených motýlků v košíčku ze zelených proutků a můžeme jet. Jenže nikdo neví, kolik motýlků vlastně v košíku je, proto dohady, kolik komu náleží. Sděleno, že i košíček nám patří, proto může autobusem putovat stále dokola, dokud bude co brát. Kde se takový košíček vezme? To naše Petruška, co kdysi ve sboru zpívala a teď pobývá tady na jihu, připravila takové krásné vzkázání. Dnes totiž musela někam odjet a nemůže nás pozdravit osobně. Vezmeme to republikou napříč a v půl sedmé přistáváme u komínového domova. Všichni si skočí okolo krku, děti na dvoře do půlkruhu a rodiče pěkně kolem. Nemáme to spočítané, ale Suchoňova Aká si mi krásná se už takhle pěje hezkých pár desítek let a pořád to zabírá. Nu, osušíme zrak a jde se vynášet. Trvá to jen tak dlouho, než každý dostane něco do ruky. A těch ochotných rukou je mnoho, přemnoho. Díky za ně.

Ještě slovíčko.

Tyto zápisky jsou šity velmi horkou jehlou. Nejednou, když zbývá poslední minutka času před odjezdem z dosahu místní wifiny, nestačím po sobě ani přečíst. Nezřídká se věta již v hlavě vylíhla, ale něco na chvíli odvede pozornost a ona se tiše vytratí nezapsána. A tak skvělá a pohotová konferenciérka Markéta při mnichovském koncertě sice vyfotografována, avšak písmem již nezmíněna. Že náš spanilý autobus nese na své bělostné kůži motýlí křídla, sice leckde obdivováno a dotazováno, zda nám skutečně patří, ale v cestopise dosud nezmíněno. Proto, aby bylo jasno, nepatří nám, patří Tomášovi Hlavatému a jeho firmě. On nám ale navrhl, že nás rád bude vozit, i když právě nebudeme přítomni, a my jsme moc rádi, protože si toho vážíme a činí nám potěšení, že se na nás nestydí. Chtěl bych také poděkovat všem, kteří cosi dobrého způsobili, aby všechno k zájezdu patřící dobře klapalo, neboť jest množství drobečků, z nichž celý zájezd seskládán a upečen drží pohromadě.

Začněme tedy pečivem, a proto čest a sláva koláčkům paní Grauové, roládám paní Petry ředitelky, jablíčkům a Ondrášovkám rodiny Kolkovy i Jurášovy, pečeným vychytávkám naší Zdeničky. Poděkujme těm, kteří před zájezdem oběhali vše, co bylo třeba, a v jeho průběhu, mnohdy statečně, činili věci nezbytné i zbytné či doma trpělivě následky předodjezdového běsnění likvidovali. Pozvedněme obdivně obočí nad schopností našich dětí všechny zpěvy do podoby zveřejnitelné trpělivě vypiplati, překrásně zazpívati, s útrapami cesty se potýkati bez ztráty úsměvu a příjemnými společníky i reprezentanty své země býti. Vyslovme úctu a uznání donátorům, kteří na nás sami pamatují a o nás soustavně pečují, i těm, kteří se našimi žádostmi o přispění zabývají a poté k užitku dobré věci činí. Jsou jimi Pramet Tools, s.r.o., Město Šumperk, Olomoucký kraj i rodina Modrých špendlíků. Projevme spokojenost a pocit bezpečí pod křídly domovského přístavu SVČ Doris. Konečně také všem, jichž ve výčtu bez zlého úmyslu nebylo vzpomenuť, neboť hlava má již notně děravá. S přáním opětovného setkání se všemi, které to zajímá, až čas opět nadejde, Tomáš.